

Семінарське заняття
ВСТУП ДО КУРСУ.
ПОЛІТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ СУЧАСНОГО СВІТУ



План

1. Актуальність і значення курсу (теоретичне, практичне, методологічне).
2. Політична система як підсистема суспільства.
3. Вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на різноманітність політичних систем світу (*розглянути вплив історичного, географічного, геополітичного, соціально-економічного, глобалізаційного чинників*).
4. Призначення політичної системи за різних типів політичних режимів.



Ключові поняття: предмет політології, політична система, економічний детермінізм, геополітика, глобалізація.



Питання для самоконтролю:

1. Що є об'єктом і предметом політології?
2. У чому полягає теоретичне значення курсу?
3. Дайте визначення понять «держава», «громадянське суспільство», «політичне управління». Як вони співвідносяться із поняттям «політична система»?
4. Які практичні задачі покликана вирішувати теорія політичних систем?
5. Чому вивчення курсу «Теорія політичних систем» набуває особливо важливого значення в сучасній Україні?
6. У чому полягає методологічне значення курсу?
7. Які існують критерії типологізації країн світу?
8. Які чинники впливають на формування політичних систем?
9. Наведіть приклади взаємозв'язку між різними суспільними системами.
10. Чому структура й механізм функціонування політичної системи мають конкретно-історичний характер?
11. Яким чином глобалізація впливає на формування політичної системи?
12. Чим відрізняється призначення політичної системи за умов демократичних і недемократичних режимів?

Семінарське заняття

РОЗВИТОК СИСТЕМНО-ФІЛОСОФСЬКИХ УЯВЛЕНЬ



План

1. Історичний розвиток уявлень про макрополітичну організацію суспільства.
2. Виникнення та розвиток поняття «політична система».
3. Підходи до розуміння поняття «політична система».
4. Еволюція категорії «політична система» у науці (зарубіжній, вітчизняній).



Ключові поняття: державоцентризм, економічний детермінізм, макрополітика, політична організація суспільства, політична система, предмет політології, система.



Питання для самоконтролю:

1. Наведіть приклади взаємозв'язку між різними суспільними системами.
2. Назвіть рівні здійснення політики.
3. До якого часу державоцентристський підхід залишався домінуючим?
4. Чим відрізняються поняття «політична система суспільства» і «політична організація суспільства»?

СИСТЕМНІСТЬ: ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ УЯВЛЕННЯ



План

1. Загальне поняття «системи»: сутність, ознаки
2. Структура систем
3. Типологія систем
4. Соціальні системи
5. Системний підхід: виникнення, аспекти
6. Системний аналіз: виникнення, принципи, етапи
7. Концепція соціальної системи Т. Парсонса.
8. Роль системного аналізу в становленні теорії політичної системи



Ключові поняття: взаємозв'язок, елемент системи, зв'язок, кібернетика, конверсія, навколишнє середовище, надсистема, підсистема, система, системний аналіз, системний підхід, системологія, суспільна система.



Питання для самоконтролю:

1. Який внесок зробив Л. фон Берталанфі у розвиток системології?
2. Бурхливий розвиток якої науки в середині ХХ ст. дав потужний поштовх для системних досліджень у політології та інших суспільних науках?
3. Чим підсистема відрізняється від елемента?
4. Назвіть ознаки структурних елементів системи.
5. Розкрийте значення понять «емерджентність», «синергічність», «мультиплікативність».
6. Наведіть приклади різних типів структур системи.
7. За якими критеріями виділяють різні типи систем?
8. У чому головна особливість суспільних систем?
9. Охарактеризуйте аспекти системного підходу.
10. Як співвідносяться між собою поняття «системний підхід» і «системний аналіз»?
11. Дайте характеристику основних етапів системного аналізу (наприклад, на базі Вашої курсової роботи).
12. Яку роль виконує політична підсистема у суспільній системі (за Т. Парсонсом)?
13. Підтвердіть прикладами твердження про те, що межі політичної системи рухомі.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ МОДЕЛІ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ МОДЕЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ Д.ІСТОНА



План

1. Багатоманітність підходів і визначень політичної системи
2. Системна модель політичної системи Д.Істона:
 - 2.1. Загальна характеристика системного підходу Д.Істона
 - 2.2. Вхід до системи
 - 2.3. Внутрішньосистемна конверсія
 - 2.4. Вихід з системи.
 - 2.5. Петля зворотного зв'язку.
 - 2.6. Переваги та недоліки моделі Д.Істона



Ключові поняття: взаємозв'язок, вихід, вхід, конверсія, навколишнє середовище, надсистема, петля зворотного зв'язку, підсистема, система.



Питання для самоконтролю:

1. Що Вам відомо про життя й діяльність Д. Істона?
2. Що Д. Істон вважав основною одиницею аналізу політичної системи?
3. Через які причини політична система може потрапити в ситуацію перенавантаження? Якими є шляхи виходу з цього?
4. Яким є зв'язок між підтримкою системи з боку громадян й ефективністю політичної системи?
5. Поясніть вислів Д. Істона «Збереження через зміни».
6. Чому модель політичної системи Д. Істона називають абстрактною?

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ Г.АЛМОНДА



План

1. Особливості структурно-функціонального методу
2. Структура політичної системи
3. Місце політичної культури в моделі Г. Алмонда
4. Рівні функціонування політичної системи
5. Модель Г. Алмонда та Б. Пауела
6. Переваги та недоліки моделі Г. Алмонда



Ключові поняття: *структурно-функціональний метод, легітимність примусу, політична культура, структура, роль, можливості системи, артикуляція вимог, агрегування інтересів.*



Питання для самоконтролю:

1. Як співвідносяться між собою поняття «системний підхід» і «структурно-функціональний підхід»?
2. Чому саме політична культура, за Алмондом, займає в структурі політичної системи центральне місце?
3. Як пов'язані між собою поняття «структура» і «роль»?
4. Які типи складових структур політичної системи виділяв Алмонд?
5. Порівняйте ефективність використання можливостей демократичними та недемократичними політичними системами.
6. Дайте характеристику розробленої Алмондом класифікації системних входів та системних виходів.
7. Які функції виконує політична система на «рівні процесу»?
8. Які елементи політичної системи забезпечують виконання функцій на «рівні системи»?
9. Чому модель політичної системи Г. Алмонда критикували за етноцентризм і статичність?
10. Назвіть основні відмінності між теоретичними моделями Д. Істона та Г. Алмонда.

СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ



План

1. Інституційна підсистема:
 - держава – основний інститут політичної системи
 - громадські об'єднання
 - політичні партії
 - ЗМІ
2. Нормативна підсистема.
3. Функціональна підсистема:
 - політичний процес
 - політичний режим
4. Комунікативна підсистема:
 - політичні відносини: зміст, особливості, типи
 - політичні комунікації
5. Культурна підсистема:
 - політична свідомість
 - політична ідеологія
 - політична культура



Ключові поняття: *структура, політична влада, політична організація суспільства, інституційна підсистема, політичний інститут, держава, громадське об'єднання, громадська організація, орган громадської самодіяльності, громадський рух, група інтересів, трудовий колектив, політична партія.*

Семінарське заняття

ТИПОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ



План

1. Типологія політичних систем М.Вебера (за типом легітимності політичної влади)
2. Марксистська типологія політичних систем
3. Типологія політичних систем Г.Алмонда (за типом політичної культури і розподілом політичних ролей)
4. Типологія політичних систем Ж.Блонделя (за змістом і формами управління)
5. Типологія політичних систем за характером і спрямованістю політичного процесу
6. Типологія політичних систем за типом політичного режиму
7. Перехідний тип політичних систем
8. Типологія С.Хантінгтона
9. Інші типології політичних систем

Семінарське заняття

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ КРАЇН СВІТУ

Кожен студент повинен обрати:

- країну для ролі «Доповідач»;
- країну для ролі «Співдоповідач»;
- країну для ролі «Опонент».

!!!Важливо: кожен студент повинен розподілити свої ролі на обидва заняття!

Дата	Країна	Доповідач	Співдоповідач	Опонент
	США			
	Велика Британія			
	Німеччина			
	Росія			
	Білорусь			
	Північна Корея			

Пояснення завдань для кожної ролі

ДОПОВІДАЧ.

Завдання: проаналізувати політичну систему обраної країни, підготувати доповідь і презентацію про обрану країну **чітко за планом!**:

1. Форма державного правління
2. Форма державного устрою
3. Політичний режим
4. Партийна система
5. Виборча система
6. Політична культура
7. Тип політичної системи (за різними типологіями)

СПІВДОПОВІДАЧ: готує матеріал про обрану країну з метою зробити цікаві доповнення та (у разі необхідності) допомогти доповідачу з відповідями на запитання.

ОПОНЕНТ: вивчає політичну систему обраної країни, уважно слухає доповідача й співдоповідача, висловлює свої зауваження щодо змісту доповіді й оформлення презентації, ставить запитання.

P.S. Брати участь в обговоренні доповіді, крім опонента, можуть всі студенти, присутні на семінарському занятті.

ОЦІНЮВАННЯ

- ✓ доповідач **max 5** балів
 - ✓ співдоповідач **max 3** бали
 - ✓ опонент **max 2** бали
- 10 балів**

Більш детальна інформація щодо змісту й оформлення завдання – у розділі **Moodle «ІДЗ, ч.2»**.